

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ

Анотація. На основі попередньо проведеного аналізу сучасних форм, методів та прийомів, видів контролю за фінансово-господарською діяльністю розглянуто сутність фінансового контролю підприємства, а також визначено проблеми теоретичного та методологічного характеру. Наведено пропозиції щодо вдосконалення системи управління, що дозволять усунути деякі суперечності в економічній діяльності як підприємства, так і країни в цілому, що, у свою чергу, вплине на практичну діяльність Державної контрольно-ревізійної служби.

Аннотация. На основе предварительно проведенного анализа современных форм, методов и приемов, видов контроля за финансово-хозяйственной деятельностью рассмотрена сущность финансового контроля предприятия, а также определены проблемы теоретического и методологического характера. Представлены предложения относительно усовершенствования системы управления, которые позволят устранить некоторые противоречия в экономической деятельности как предприятия, так и страны в целом, что, в свою очередь, повлияет на практическую деятельность Государственной контрольно-ревизионной службы.

Annotation. On the basis of the previously conducted analysis of contemporary forms, methods and techniques, types of control over financial and economic activity, the essence of financial control at an enterprise was considered, and problems of theoretical and methodological nature were determined. Suggestions were made on improving the system of control that will eliminate some contradictions in the economic activity of an enterprise and the country as a whole, which in turn will affect the practice of the Control and Audit Service.

Ключові слова: фінансовий контроль, ревізія, перевірка, Державна контрольно-ревізійна служба, правопорушення, органи фінансового контролю.

Відсутність стратегії реформування органів контролю, непослідовність дій і прямі помилки не дали змоги в умовах переходу до ринку створити ефективну цілісну систему фінансового контролю в Україні. Економічні, політичні, соціальні зміни, які відбуваються на сучасному етапі в країні, потребують запровадження нових прогресивних форм і методів управління, підвищення ефективності та вдосконалення змісту фінансового контролю в економічній діяльності підприємств. Чинна система державного контролю в Україні відіграє велику роль в успішному господарюванні та розв'язанні соціальних проблем, а саме в дотриманні економічної безпеки держави, збалансуванні державного та місцевого бюджетів, досягненні фінансової самодостатності регіонів, секторів і галузей економіки, збільшенні захищеності фінансово-економічних інтересів громадян і суспільства [1, с. 93–102].

У сучасних умовах функціонування підприємств підвищується необхідність використання різних форм контрольно-ревізійної роботи. За допомогою фінансового контролю забезпечується своєчасність внесення коректив у планування та прогнозування діяльності підприємств, отримання інформації про їх реальний фінансовий стан, виявлення порушень чинного законодавства та відхилень від установлених правил та нормативів. Ефективний фінансовий контроль діяльності підприємств сприяє підвищенню якості виконання планів економічного і соціального розвитку, раціональному використанню трудових і фінансових ресурсів, дотриманню норм чинного законодавства, зниженню витрат на підприємствах.

Дослідженню проблем, пов'язаних із підвищення ефективності, питань методики та організації державного фінансового контролю присвячено праці багатьох науковців, серед них: Герасимович А. М., Дедков Є. П., Джого Р. Т., Завгородній В. П., Кіндрацька Л. М., Кужельний М. В., Кузьмінський А. М., Онищук В. М., Мних Є. В., Пушкар О. І., Рудницький В. С., Сопко В. В., Усач Б. Ф., Шевчук В. О., Каленський М. М., Крисюк В. І., Вітвицька Н. С., Чумакова І. Ю., Коцупатрий М. М., Сенченко М. Т., Романів М. В. та ін. [2]. Їх роботи висвітлюють сутність та напрями контролю, визначають його недоліки та перспективи розвитку, однак методи вирішення питань підвищення ефективності фінансового контролю потребують постійного вдосконалення з метою попередження правопорушень.

Проблеми посилення контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства залишаються актуальними й сьогодні у зв'язку з невирішеністю ряду як теоретичних, так і практичних питань. Для усунення недоліків і порушень у господарсько-фінансовій діяльності існують спеціальні фінансові органи у сфері фінансового контролю, визначальне місце серед яких займає Державна контрольно-ревізійна служба. Її головне завдання – здійснення державного контролю за витрачанням матеріальних цінностей і коштів, їх збереженням, розроблення пропозицій щодо усунення виявлених недоліків і порушень та запобігання їх у подальшому, регулювання стану бухгалтерського обліку і звітності в міністерствах, державних комітетах, бюджетних установах, на підприємствах та організаціях, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів та державних валютних фондів [3, с. 5–8].

**Кількість перевірених підприємств та обсяг виявлених порушень
органами ДКРСУ за 2011 – 2013 рр. [4, с. 3]**

Показники	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Усунуто фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів	13 689	10 489,00	5 829
Відшкодовано і поновлено витрат фінансових і матеріальних ресурсів (усього)	12 232	9 211	5 136
Виявлено фінансових порушень	10 600	8 053	3 121

Метою перевірки є визначення фактичного стану справ на підприємстві щодо здійснення економічної фінансово-господарської діяльності та його оцінка з точки зору законності, ефективності, а також стану внутрішнього контролю перевірки.

Отже, за даними таблиці можна зазначити, що спостерігається тенденція до зменшення загальної величини перевірених установ і організацій органами Державної контрольно-ревізійної служби (з 13 689 установ у 2011 р. до 5 829 установ у 2013 році). Згідно з наведеними даними, незважаючи на зменшення кількості перевірених об'єктів, обсяг виявлених незаконних і нецільових втрат, нестач грошових коштів, порушень є надзвичайно великим (у 2011 р. цей показник становив одне з найвищих значень в аналізованому періоді – 10 600 млн грн). Після 2012 р. можна простежити стійку тенденцію до зменшення кількості правопорушень (у 2012 р. порівняно з 2011 р. кількість злочинів зменшилась на 7,59 %, в 2013 р. порівняно з 2011 р. – на 29,4 %) [5, с. 263].

Зростання порушень не тільки свідчить про необхідність посилення контролю, а також вказує на те, що економічний механізм господарювання є недосконалим. Це сприяє скоєнню злочинів [1, с. 93–102].

Проведений аналіз довів необхідність розробки конкретних заходів щодо підвищення ефективності фінансового контролю. Для посилення його функцій потрібно реально оцінювати сучасний стан основних елементів цієї системи й розробляти дієві заходи щодо вдосконалення контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Прикладом таких заходів є: запровадження чіткого трактування дефініції "контроль" на рівні законодавчого акта; прийняття єдиного зведеного нормативного акта, який би комплексно регламентував основні аспекти проведення контролю та забезпечував ефективний механізм взаємодії органів державного контролю України; запровадження системи щоденного звітування в разі використання таких коштів, що дозволить планомірно відстежувати рух грошових коштів, вчасно виявляти правопорушення та впроваджувати заходи щодо їх попередження; запровадження на кожному підприємстві потужної інформаційної бази; створення системи фінансово-господарського й електронного контролю; посилення та вдосконалення форм контролю за ефективністю використання діючих фінансових ресурсів на підприємствах; здійснення працівниками бухгалтерій в процесі виконання ними функціональних обов'язків поточного бухгалтерського контролю [1, с. 93–102].

Підбиваючи підсумки, слід зауважити, що організація та функціонування чіткої системи фінансового контролю – це обов'язковий елемент управління, а його вдосконалення повинно здійснюватися як складова загальної системи заходів щодо вдосконалення управління рухом грошових коштів підприємств та раціональності в процесі формування, розподілу, використання активів для ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів правовідносин.

Фінансово-господарський контроль на підприємствах є однією із гілок економічного контролю держави і становить комплексну, цілеспрямовану діяльність спеціалізованих органів, спрямовану на здійснення ревізій господарських і фінансових операцій підприємств, установ, організацій щодо законності, доцільності та раціональності проведення таких операцій. Хотілося б підкреслити, що досягнення результату контролю залежить не лише від комплексності та якості контрольних дій, а й від використання матеріалів контролю підприємствами та установами, діяльність яких оцінюється [2, с. 65].

Таким чином, у даній статті зроблено спробу вирішити ряд теоретичних та проблемних питань, надати власні пропозиції з цього приводу, що дозволить усунути деякі теоретичні суперечності та позитивно відобразиться на практичній діяльності національних контрольних органів.

Наук. керівн. Сотніков В. І.

Література: 1. Концепція розвитку державного фінансового контролю, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. № 158-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-p. 2. Каленський М. М. Удосконалення фінансового контролю за витрачанням бюджетних коштів / М. М. Каленський // Фінанси України. – 2008. – № 5. – 65 с. 3. Офіційний сайт Державної фінансової інспекції України. – Режим доступу : www.dkrs.gov.ua. 4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. 5. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія / Б. Ф. Усач. – 7-ме вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Пресс, 2008. – С. 263.